

A magatartás dramaturgiája

Három kisfilm, egy játékfilm (A mímia közbeszól) és harminc esztendő — íme Oláh Gábor pályafutásának pillanatnyilag legfontosabb dokumentumai. A fiatal rendező minap Szegeden járt, s a November 7. Művelődési Otthonban tartott ankétára elhozta filmjeit is. A Ketten rövid helyzetanulmány, A ház egy lebontásra félt, ki-vénhedt épület utolsó lakóinak memoárja — ezek a főiskolai évek termései. A Kíváncsiság pedig kilépés a nagyközönség elé, az a bizonyos opus 1., melyet korábban Szegeden is vetítettek kísérőműsorban, s ahol az emberi magatartás egyfajta ösztönös természetrajza kap szellemes kamera-látószöveget. A repertoár még szegényes, de bizonyos szemléletmód azért máris közös nevezőre utal Oláh Gábor eddigi filmtekercein.

Tavaly nyáron Svédországban találkoztam Bo Widerberg-jel, a nálunk is bemutatott Gyermekkocsi rendezőjével, s rendkívül meglepett, hogy filmjében szinte komplett formában ismertem rá első forgatókönyvem egyik jelenetére. Mikor hosszasan társalogtunk, kiderült, nem véletlen az ízlésazonosság. Számomra elsősorban az élet és viselkedés mikrogesztusai iránti érzékeny figyelem a lényeges, a magatartás dramaturgiája, s nem a cselekménye.

Fiatallal filmesek mekkája a Balázs Béla Stúdió, amely az első szólásjogot biztosította Oláh Gábornak is.

A Balázs Béla Stúdió a főiskola végzős rendezőinek, operatőreinek, friss diplomásoknak nyújt lehetőséget elképzeléseik szabadabb ki-mozgatásához, az a fórum, ahol már nem kötelező az is-

kolás fegyverem. Igaz, jóval szerényebb anyagi eszközökkel rendelkezik A Kíváncsiság például 400 ezerbe került.

Oláh Gábor filmjében a mímia volt, a magyar filmgyártásban az új mechanizmus, ami legutóbb „közbeszól”. Sőt, a szópárhuzam nem esetleges, hiszen éppen a Mímia-film a gazdasági reform első szülötte. Hogyan jut el most már az új csatornákra egy film a forgatásig?

Ha a forgatókönyv elkészült, s valamelyik stúdió elfogadta, akkor a MAFILM, a HUNGAROFILM, a MOKÉP és a minisztérium filmfőosztálya közösen dönt soráról. Amennyiben jónak találják, a filmtröszt alapjából 2 millió forint dotációt adnak, s a többit a HUNGAROFILM és a MOKÉP nyújtja aszerint, ahogyan nekik majd megtérülhet. A különféle licitálások után

Beszélgetés
Oláh
Gáborral

elkészül egy hozzávetőleges költségvetés, a limit-összeg, mely a produkcióval járó kiadásoknak felső határa. Ha mindez együtt van, kezdődhet a forgatás.

Mennyiben módosult előnyére a főiskolán folyó filmrendezőképzés?

A régi felvételi és oktatási szisztéma elsősorban filmírást követelt a leendő és bekerült hallgatóktól. Így a gyakorlati rendezés során nagy százalékban derült ki a filmesek alkalmatlansága, hiszen nem rendezői, inkább írói képességeik alapján, néhány perces munkákkal jutottak el a diplomáig. Az új felvételi vizsgákon már önálló produkcióval jelentkeznek, s a későbbiekben sem írnok, inkább rendezniök kell a hallgatóknak. A diplomáig most általában 40 perces, saját filmnyaggal érkeznek, s csupán egy forgatókönyvet nyújtanak be.

N. L.

Állattenyésztési napok Vásárhelyen

Hagyományossá vált már, hogy évente megrendezik az állattenyésztési napokat Hódmezővásárhelyen. Csütörtökön és pénteken ismét nagyszámú érdeklődőt várnak a városba. Az Agrártudományi Egyesület, a hódmezővásárhelyi Felsőfokú Mezőgazdasági Technikum, a TIT, a Csongrád megyei tanács mezőgazdasági és élelmiszeri osztálya és az Országos Állattenyésztési Felügyelőség rendezésében a Petőfi Művelődési Házban 14 szakmai előadást tartanak.

Az előadások magukba foglalják a magyar állattenyésztés fejlesztésének célkitűzéseit, a szakemberek szerepét a nagyüzemi gazdálkodásban, az exportlehetőségeket, a táj adottságainak fontosságát, az okszerű takarmányozást, a szarvasmarha-tenyésztés gépesítésének lehetőségeit, fajta és takarmányozási kérdéseket. A vitaindító előadások megtartására neves szakembereket kértek fel.

Mesterségem címere

Kábelkészítő

Kábel itt, kábel ott, kábel mindenütt; szinte nincs is életünknek olyan területe — gondoljunk akár a telefon-, vagy antennazsinór, akár a bányászati használt robbantó vezetékekre, vagy éppen a kábelhidak királynőjére, az új Erzsébet-hídra — ahol ilyen vagy olyan formában ne lennének jelen ennek az iparnak a készítményei. Behálózni városokat, országokat, kontinenseket.

Ha sok kell valamiből, hát a kábeltől — erős és gyengeáramúból egyaránt — sok kell. Ezért fejlődik, építkezik a Magyar Kábelművek szegedi gyára, ezért sűrűnnek ipari tanulók az üzemrészeken. 1964-ben, amikor Hegedűs János idekerült az óriás csarnokba, még nem volt intézményes ez a szakmunkásképzés. De ő, a betanított munkás azóta olyan kiváló mestere lett a kábeles szakmának, hogy most már jó pedagógusként oktathatja, szoktathatja a mellé beosztott fiatalokat.

Maga is fiatalember még; harmincas, fekete hajú, markánsarcú. A csuklóját nyújtja oda kézfogáskor olajos tenyere helyett. Áll egy mellig erő, széles gép előtt, amiből függő szalad elő a szigetelt huzal, s egyenletesen tekeredik rá a dobra. Szerkeze a teremben hasonló kábeldobokra tekerelve kék, piros, barna vezetékek, sok tízezer méter. Az egész impozáns csarnok zajong, dübörög. A gépek mellett feltűnően sok a nő.

A tanulók közt is — mondja kérdésesre a kábelkészítő. Nyurga, hullámos hajú fiúra mutat, Brutó Mihályra, aki most az ő keze alatt tanul. — Az egyetlen legény a harmadévesek közül. De hát: jogos az egyenjogúság, szépen helytállnak a lányok-asszonyok is.

Hegedűs János a jó szakember szeretetével kalauzol körül a zörgő, csupa gép birodalomban. Egész gépkomplexum tartozik a parancsnoksága alá. Úgy kezdődik, mint a malomban. Garatba kerül a PVC, aztán tovább vándorol a fehér szemcsék tömege. Már képlekeny, amikor a másik irányból odafutó alumíniumvezetékekkel találkozik. Méret szerinti vastagságban fogja körül a drótot. Ezután nyomódik rá a tovaftató erre az MKM szegedi gyáregysége 1968 felirat. És még valami: a készítő jele, ez esetben a

140-es szám. Márka és „magánmárka”. S amint-hogy nem túlzás azt mondani: a szegedi gyárban fémjelzett kábel hírneves, elismert termék, aranyfedezete van annak is, hogy a Hegedűs János gyártotta vezetékek öregbíthetik ezt a hírnevet.

Hosszú utat jár még körül ezután a huzal.

Megszerette, szépek érzi ezt a nagy figyelmet, gondosságot igénylő munkát. Az idő, mint a mérőóra alatt a vezeték, hamar elrohan, s Hegedűs János indul haza a családjához; feleségéhez meg a kicsi Erikához. Jó két kilométernyire laknak a körtöltéstől, az algyői úton. Hát igen, messze van, de azért ő télvíz idején is kerékpárral jár, mert a buszmegálló sincs közel, meg így csak rajta múlik, mikorra ér be. El nem késett még egyszer sem. Ebben is precíz: még az el-lenszelet is belekalkulálja a menetidőbe.

Elképzelem, ahogy csikorgó hidegben, zúzos hajnalon igyekszik be a gyárba, s ahogy ugyanilyen délután vagy éjszaka hajt hazafelé a hosszú úton. Érzem, nagy akarat lakik benne. Erősrámú akarata.

Simai Mihály

Visszavont lakáskijelölés

„Meddő harc” után albérllők költöztek
a szövetkezeti lakásba

Ingerült hangú bejelentés érkezett szerkesztőségünkbe arról, hogy Lengyel Zoltán, a Szegedi Paprikafeldolgozó Vállalat vegyész-mérnöke nemrég felépült szövetkezeti lakásában „panziót” nyitott, miközben maga és családja egy másik, tanácsi rendelkezésű lakásban lakik. A bejelentő szerint tehát Lengyel Zoltán állami segítséggel lakáshoz jutott, amit haszon-szerzésre használ. Kérésünk-re a szegedi kerületi taná-

cok vb lakás- és helyiség-gazdálkodási osztálya azonnali vizsgálatot rendelt el. Bebizonyosodott, hogy a bejelentés igaz.

A legelső helyen

A paprikafeldolgozó vállalat 1967 márciusában írásban megküldte a lakásügyi hatóságnak azok névsorát, akiket szövetkezeti lakás juttatására jogosultnak tart. A vállalati szb-nek a javaslatra vonatkozó másolatán 21 igénylő neve szerepel. Ennyien lettek volna hajlandók anyagi áldozatot is vállalni, csak hogy lakáshoz jussanak. A vállalat vezetői Lengyel Zoltánt a legelső helyre sorolták, mert elmondásából tudták, hogy régóta kéri a lakást, három gyermeke van. Lengyel Zoltán a lakáshivatal címére írt korábbi kérelme szerint „... tíz év óta meddő harcot” ... folytat lakásért, pedig igényjogosult, főberleti lakása nincs, háromgyermekes, ráadásul öreg édesanyjáról is gondoskodni szeretne.

A 10 évi „meddő harc” és a vállalati javaslat alapján az illetékesek 1967. október 27-én kijelölték a Lengyel családnak egy két és fél szobás, összkomfortos szövetkezeti lakást a Tolbuhin sugárút 53–55. számú új lakóház negyedik emeletén. Gondolhatnánk, hogy ha valaki 10 évi „meddő harc” után lakást kap, nyomban beköltözik. Amint erről tájékoztottunk, Szegeden jelenleg mintegy 3800 szövetkezeti lakásigénylő, a paprikafeldolgozóban pedig a lista szerint vagy 20 család tenné ezt bármelyik pillanatban, ha tehetné.

Albérllők otthona

Mi nem költöztünk a lakásba, mert a feleségem szívbetegsége miatt nem bírja az emeletet — mondja Lengyel Zoltán.

Nem is akarnak beköltözni? — tesszük fel a kérdést.

Nem. Földszintesre szeretnénk elcserélni. Lehet, hogy a tanácshoz fordulok.

Eddig tehát nem tettek lépést ebben az ügyben. Jelenleg a feleség szüleinél laknak, összesen heten, három szoba összkomfortos la-

kásban. És az új lakással mi történt?

Kiadtam albérllőknek, havi 300-ért fejkenként. Jelenleg hároman laknak benne.

És mennyit fizet a lakásért?

Havi 630-at, de annak idején befizettem 14 ezer 350 forintot az építési alapra.

Az eljárás viszont enyhén szölvá mégis különös. Múlt év október óta tudják, hogy az új lakás a negyedik emeleten van. Nincs igazolás arról, hogy bármikor is cserélni akartak volna valakivel. Hirdetést sem adtak fel. A vállalatnál belől sem próbáltak segítséget kérni. Sőt, a vállalat vezetősége csak most, lapunk munkatársától szerzett tudomást arról, hogy Lengyel Zoltán lakást kapott. Arról sem tudtak, hogy nem fogadta el, hanem bérbe adta a lakást, ha nem is busás, minden esetre némi haszonért. Ez az eljárás akkor sem fogadható el, ha Lengyel Zoltánnak, amint mondtuk, vannak anyagi gondjai.

Rászorulóké legyen

Lengyel Zoltánt rendes, becsületes dolgozónak ismerik a vállalatnál. Polák Zoltán igazgató, valamint Danyi Ferenc és Szabó Sándor, az szb vezetői most is tartják ezt a véleményüket, noha a lakással kapcsolatos eljárását elítélik. Egyben azt is beismerik, hogy annak idején a lakás kijelölésekor, amikor a vegyész-mérnök a lista első helyére került, meg kellett volna vizsgálni a helyszínen: valóban rászorulókról van-e szó?

A tanács lakásügyi osztálya intézkedett: határozati-lag visszavonta a lakás-kijelölést és megkereste a lakás-szövetkezet elnökét: tör-lőlők Lengyel Zoltán a tagok sorából. A határozat helyességét mi sem bizonyítja inkább, mint az a tény, amit Lengyel Zoltán elöttünk is elismert, hogy nem foglalta el a lakást és nem is költöz-nek bele. Egyetértünk azzal, hogy a lakosság érdekeit képviselő lakásügyi hatóság elősegítse a „csere” mielőbbi lebonyolítását. Kapja meg a lakást egy olyan család, amelynek valóban szüksége van rá.

Kaczúr István

Pedagógiai hősköltemény

A nevelés történetében keveseknek adatott meg, hogy olyan tüneményesen rövid idő alatt a klasszikusok sorába emelkedjenek mint Makarenko. 80 évvel ezelőtt, 1888. március 13-án született Anton Szemjonovics Makarenko az egykori harkovi kormányzóság kisvárosában, Belopolében.

Mint ifjú tanító az éppen kialakuló szovjet társadalmi élet problémáinak foratagába került, s nevelési rendszerét sem az íróasztalon szerkesztette, hanem a gyakorlatban alakította ki. 1920-ban azzal a feladattal bízták meg, hogy egy csoport csavargó, züllésnek kitett fiatalokot telepessnek szervezzék. Póltava mellett, néhány dűledező épületben fogott munkához. Külső és belső háború tette otthontalanná, eldurvult lelkűvé ezeket a serdülőket, belőlük nevelt helyüket megálló, elvekkelt bíró embereket. 1927-ben a Dzerzsinszkij emlékének megörökítésével foglalkozó ukrainai bizottság elhatározta, hogy gyermekotthont épít. — A kommuna nevelőjének Makarenkót nevezték ki, aki magával vitte a Gorkijtelep 60 tagját — és tapasztalatait. A kommunában munkatársaival együtt a nevelőmunka harmonikus, jól átgondolt rendszerét terem-tette meg és értékes pedagógiai felfedezésekhez jutott. Módszereiről, nehézségeiről és eredményeiről pontos adatokat tudunk, hiszen Makarenko nemcsak pedagógus volt, hanem író is. Irodalmi alkotásaiban rendkívül rövid idő alatt elvenen és érdekesen írta le munkájának rendszerét, a rendszer megteremtését (Pedagógiai hősköltemény), működésének eredményeit (Zászlók a tornyokon).

Mi volt Makarenko pedagógiájának titka? Optimista feltevéssel közeledett mindenkihez. Feltételezte az erkölcsöt, az emberi méltóság érzését, hitte, hogy minden emberben van értékes mag, melyet megtalálva meg az erkölcsileg megtört embert is újjáalakíthatjuk. Pedagógiájának középpontjában a közösségi nevelés gondolata állt, mely a marxizmusnak abból a tanításából indul ki, hogy kommunista embert csak közösségben, a közösség által lehet nevelni. Nevelésének nem célja az embert megfosztani egyéniségétől, ellenkezőleg, biztosítani a növendék egyéni alkotókedvének érvényesülését.

Kétségtelen, hogy az idő bizonyos korrekciókat hajtott végre Makarenko eredményein, lehetséges, hogy ma már ő is másként oldana meg egyes kérdéseket. Mégis ismerni kell egész rendszerét annak, aki akár csak egyes elemeket is alkalmazni akar belőle. Forradalmat hozott a pedagógiában. Azok számára is tanulságos, akik már másfajta társadalomban élnek, könnyebb és rendezettebb körülmények között folytatják nevelői munkásságukat.

Laczó Katalin

SZERDA,
1968. MÁRCIUS 13.

DEL-MAGYARORSZAG 5